

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Olim tempore legis antiquae quando deus voluit aliquem
populum exasperatus affligere**

[Basel], [s.a.]

Secundum documentum non impertinenter publice [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-294517](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-294517)

gal. vi. Mihi autē absit gloriari: nisi in cruce dñi nři iesu xp̄i
per quē mihi mund⁹ crucifixus est: et ego mundo. Subdit:
de cetero nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata dñi no
stri ihesu xp̄i in corpore meo porto. *¶* Vtinā excellētes cleri
ci diuites: voluptatib⁹ dediti: dimisso vanitat⁹ studio et spre
tis mūdānis gaudijs de sola cruce gloriari delectarent. Sed
illam p̄doch dolor nō sufficiēnt honorant: neq; etiam p̄decent
ter adorare p̄tendunt. Ut igit magis ac magis eam reuereā
mur et colamus: deus mittit hīs diebus ad nos tot cruce p
vno memoriali: qđ ni fallor: pie credendū est. Si igit q̄spiam
de virtute efficaciatē et vtilitate plura scire p̄cupiscat intueatur
legēdas sc̄ti Andree: de inuētōe et exaltatiōe sc̄tē crucis. Le
tāntias minores Cypriani et Justine. Et hec pauca sufficiant
ad deductionē hui⁹ p̄mi documenti.

Secundū documentū nō imper
tinenter publice predicandum qđ dici potest: q̄ deus
magnopere est offensus: quia duo genera hominum non ces
sant: totiens ihesum ch̄istum crucifigere qui semel pro pecca
tis eorum crucifixus fuit et mortuus. Primi sunt illi qui ab
soluti post pascha: mox ad vomitum redeuntē recidunt:
et peccata sua reiterare minime pertimescunt: vtpote sunt
fornicatores concubinarij et adulteri: pomposas vestes dese
rentes: iniurias remittere nolentes: falsi monetarij: possesso
res rerum alienarum: dolosi mercatores necnon et pleriq;
alij. Hī enim singuli de quibus est hic sermo haud dubium
confessi sunt dicta peccata promittentes q̄ illa non facerent
Nihilominus tamen paucos valde contemplantur ex istis
pellem mutasse: sed in eo statu adhuc perseverant: quem ha
bebant ante confessionem. Et de istis clamat Paulus ad he
breos. sexto. Hī sunt rursus crucifigentes sibi metipsis filij
dei. Quomodo hoc fieri possit: patet per quendam contēpla
torem deuotissimum: qui dicit pctm̄ mortale similitudinē ha
bere cū instrumento habente q̄nq; dētes acutissimos. Si enī
quispiam hulusmōdi instrumētū mittit in corp⁹ alicui⁹ istigat
illi q̄nq; vulnera. Sic moraliter: q̄ peccat mortaliter: quinq;
vulnera renouat in corpore xp̄i: dū taxat quantum in eo est.

A iij

Attēdam⁹ idcirco pctōres quicq; q̄ crudeliter ac turpissimē:
frequentia peccatorū nr̄oz agimus in xpm̄ ihesum (q̄ tam im-
mifericorditer sup̄ crucē extensus vulnerat⁹ fuit: nec tamen
cessam⁹ afflicto addere nouas afflictiones: ipsum nostris pia-
culis totiens crucifigendo. Pie! p̄pterea nūc credendū extat
q̄ xpus has cruces sup̄ nos multiplicat: vt illi aliquantulum
cōpatiamur: recogitantes lamentabilem eius clamorem in
cruce cum diceret t̄noz p̄mo. **O** vos omnes qui transitis
per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor me⁹: quā-
si dicere velle: sufficiant vobis pene et dolores mei: nec veli-
tis requiro et hortor p̄ peccata v̄ra nouis penis me afficere.
Et ne dicere cogat illud *Esaiē. xliij.* In vacuum laboraui: si-
ne causa et vane fortitudinem meā cōsumpsi. **O** homo pctōz
dicit *Paulus ad Ro. ij.* Nemo ignoras qm̄ benignitas dei ad
penitentia te adducit. Scdm̄ enim duricia tuā et impenitens
cor tuū thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iustit
dicij dei: q̄ reddet vnicuiq; scdm̄ opa ei⁹ etc. **H**āc p̄fecto vindī-
ctam aliquā sentiem⁹: maxime qm̄ hoc signū crucis apparebit in
celo: et domin⁹ ad iudicandū venerit: qm̄ tunc vt d̄z apo. i. v̄i
debit eū omnis oculus et qui in eum pupugerunt: scz per di-
ctam crucifixionē ab hostandā. Dicitq; nobis xps̄ illud *Esaiē.*
xliij. Tacui semp̄ silui: patiens fui: sicut parturiēs loq̄r: dissipa-
bo et absorbebo simul: desertos faciā mōtes et colles et omne
germē eoz exsicabo. Nemo igit̄ insane mētis putet qn̄ cru-
ces iste designent aliquā dei vindictā quaz timeo finaliter p̄
experientia intuebimur. **A**hodo restat dicendū de sc̄do gene-
re hoim: qui etiā xpm̄ crucifigūt et psequūtur dūtaxat in mem-
bris suis. **E**t sunt om̄es illi q̄ violenter auferūt eam liberta-
tem ab ecclia ecclesiasticis et sacerdotib⁹: siue clericis quā ha-
bent iure diuino iure canonico et ciuili. **Q**uod inquā de iure
diuino sacerdotes debēt esse liberi ab onerib⁹ laycalib⁹ olim
gentiles p̄ncipes luculentissime intellexerūt. **E**xempluz de
pharaone q̄ ex consilio ioseph. *Gen. xlvij.* nō subiecit sacerdo-
tes illi⁹ t̄pis seruituti sue: vbi alij cogebant vendere possessi-
ones suas: immo cibaria ex horreis publicis prebebant eis.
3r̄e. j. Esdre. vij. Rex gentilis artaxerxes ita scribit esdre sa-
cerdoti *Artaxerxes rex regum et a me decretū est. vt cuiusq;*

placuerit in regno meo de p̄lo israel et de sacerdotibus eius
et leuitis ire in hierusalem tecū vadat. Et facie eū regis et sep-
tem p̄siliatorū ei⁹ missus es vt visites iudeam et iherosolimam in lege
dei tui q̄ est in manu tua. Sequitur. Ego artaxerxes rex statui
atq; decreui oībus custodib⁹ arche publice que sunt trans flu-
men vt quodcūq; petierit a nobis esdras sacerdos scriba le-
gis dei celi absq; mora detur vsq; ad argenti talēta centum;
et vsq; ad frumētū choros centū: et vsq; ad barchos vini centū
et vsq; ad barchos olei centū: sal vero absq; mēsurā. Omne qd
ad ritū dei celi p̄tinet tribuat diligenter in domo dei celi: ne
forte irascat p̄tra regnū regis et filiorū eius. Vobisq; notū fa-
cimus de vniuersis sacerdotib⁹ leuitis cantorib⁹ ianitorib⁹
nathinēis et ministris dom⁹ dei hui⁹: vt vectigal tributū et
annonas nō habeatis potestātē imponēdi sup eos. Tu autē
esdra scdm sapientiā dei tui que est in manu tua: p̄stitue iudi-
ces p̄sides vt iudicēt omni p̄lo: q̄ est trans flumē: hīs vide-
licet q̄ nouerūt legem dei tui sedet impitos docere libere etc.
Quō bene rex magn⁹ constantin⁹ cognouit hāc libertatē debe-
re sacerdotib⁹ et p̄lo dei. Nam cū p̄sideret in cōcilio et sacer-
dotes p̄tendētes regie maiestati sue libellos accusationis ob-
tulissent: noluit hmōi iudiciū acceptare dicens eos esse deos
nec ab alio posse iudicari nisi a solo deo: vt habet. xj. q. j. ca.
cōtinua lege. Et. xij. q. j. ca. futurā q̄ vero iure diuino dicta li-
bertas data sit sacerdotib⁹ et ministris dei: patet. xxiij. q. viij.
ca. tributū in si. Et in ca. nō minus de. imu. eccle. Et in cap.
q̄q̄. de cen. et exac. li. vj. et ibidē in glo. Insuper qd de iure ca-
nonico sepefata libertas sacerdotib⁹ debeat: patet xij. q. iij.
ca. ecclesiarū. Et in cle. vnica de emu. et cle. Et in cle. si. de cen. et
exac. Sed qz multi layci paruifaciūt hmōi allegatiōes dicē-
tes qz nos ipsi de clero talia cōscripsim⁹ insciēdo tā turpiter
statuta eccle. Audeo dicere filios et ābasiatores dyaboli nec-
nō et omnino maledictos esse qm̄ velut trāsfuge viles et apo-
state ab eccle. et fide sancta traditorie recedūt et tergierfan-
tur: In robur cuius allego illud apo. vltimo vbi dicit Si quis
apostuerit ad hec. apponet deus sup illum plagas scriptas in
libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri p̄phetie hui⁹
auferet deus partem eius: de libro vite et de ciuitate sancta etc.

Quomō em̄ non pfundunt̄ in seipſis q̄ tam horrenda verba
eructare nō expaueſcūt ſignanter quādo dicūt. Credo in ſpi
ritū ſctm̄: ſanctam eccliam catholicā: cū a ſpū ſctō: et ab ecclia
mfe omniū fidelīū canones p̄fari z alij quiq̄ ſanxiti ſunt z in
ſtituti: Hoc loco videat̄ iuno. ſup ca. licet de ſo. p̄pe. q̄ p̄ſa
tos murmuratores p̄tra pontificē z eccliam aſſerit ſacrilegos
z deteſtabiles ſiue p̄fidiffimos eſſe zc. P̄terea date ſunt an
tedicte libertates ſacerdotib⁹ etiā de iure ciuili z p̄ impato
res vt p̄tz in l. ij. z in autētica. T̄ez nulla cōitas. L. de epil. et
cle. Et in l. placet et in l. p̄uilegia et in autētica: caſſa et irrita
L. de ſa. ecclie. Et per bar. in l. ad inſtructionem. ibidem.

¶ Probato nunc ſatis: q̄ clerus debeat merito ſine contradi
ctione ea libertate gaudere: quam conceſſerunt eis iura diuī
na canonica z ciuilia: modo occurrunt queſtiones due. Pri
ma. An etiam inueniūt̄ur aliq̄ xp̄iani p̄ncipes laici aut cōi
tates: qui p̄prie ſalutis immemores ad p̄ſata iura reſpicere
cōtemnūt̄. Sc̄da queſtio An etiam q̄ tales ſunt: vñ p̄mitti
tur: xp̄m̄ iterate crucifigant. Solutio ad p̄mam queſtionem
dico Unuz ad minus eſſe regnū in quo aliq̄n̄ cardinales: ep̄i:
abbates ſacerdotes et clerici ducuntur ad captiuitates laica
les: atq̄ etiam trahuntur ad iudicia ſecularia: necnon et con
pelluntur vt cum alijs laicis onera ſecularia ferāt: ſoluendo
precarias tallias z exactiones. Cuius occaſione dicit̄ in c. lay
cos. ij. q. vij. Op̄ido q̄dem eis: inſeſti: ſunt ſc̄z clericis Idem
de emunitate eccliaz li. vj. ca. clericis. Unde vt d̄r in c. eos d̄
emu. ecclie li. vj. Quidam tempale dominiū obtinentes: ſuis
ſubditis ne prelatiſ aut clericis ſeu p̄ſonis eccliaſticiſ quicq̄
vendant: aut emanent aliq̄d ab eiſdem: neq̄ ipſiſ blada molāt
coquant panem: aut alia ob̄equia exhibere p̄ſumant aliq̄n̄
interdicunt. Et vt paucis multa cōcludā. vbi p̄mo p̄ſ. ij. d̄r:
q̄ ſacerdotiū eſt genus electū regale ſacerdotiū: gēs ſancta
p̄ſus acq̄ſitionis: poteſt merito nunc in illo regno dici gen⁹
deiectum: ſeruile ſacerdotiū genus p̄phana: et p̄p̄s p̄ditionis:
¶ Mirum qm̄ in multitudine populi valde pauci inueniun
tur: q̄ rectis oculis reſpiciant ſacerdotes: licet dicaſ ecclie. vij.
In tota aīa tua time deū z ſacerdotes illi⁹ ſac̄tifica (Sequitur)
honoꝛia deum z honoꝛifica ſacerdotes. Nec d̄r hoc ſine cauſa:

tum scriptū sit: xcvj. di. ca. boni p̄ncipis: est ac religiosi: eccle-
sias contritas atq; concissas restaurare: nouasq; edificare: et
dei sacerdotes honozare ac tueri. Quomō aut̄ in dicto regno
et alijs plerisq; locis p̄ncipes moderni se habeant circa eccle-
sias et sacerdotes: raceam ego: et experientia illos condēnet
qm̄ non bonos se ostendunt: sed magis curiosos et infideles
Quare autem ad hoc obligentur: rex et p̄ncipes illius regni
patet ex eo: quia patres sunt sacerdotes regum omniumq; fi-
delium. Nonne igitur miserabilis insanie esse cognoscitur si
filius patrem: discipulus magistrum: sibi conetur subiugare
et illum in iqs obligationib⁹ sue potestati subicere a quo cre-
dit non solum in terra: sed etiam in celo se ligari posse et solu-
ui. Unde. xxx. q. j. cap. omnes quos in penitentia suscepim⁹
ita filij nostri sunt: vt in baptisate suscepti. Nota capitulo q̄
escite. vj. q. j. vbi dicitur: q̄ non decet vt carnales sp̄iales per-
sequantur. Confūdantur igit̄ et pereant in illo regno et alijs
plagis mundi. qui tam immaniter et crudelissime infestisunt
populo dei: p̄ vectigalia tallias et alia onera ac multiplices
violentias: quia inestimabiliter hoc displicet x̄po domino eo-
rum. Nam cū ipse caperetur a iudeis: dixit de discipulis suis
Sinite hos abire: scilz sacerdotes clericos et ministros meos
nolite fatigare per assillas pedagias et similia onera: et nolite
tangere christos meos. psal. c. iij. et in p̄phetis meis nolite
malignari. Unde. ij. regum. vj. quis oza videbatur bonum
opus facere releuare cupiens archam ne caderet: tamen fuit
ante illam occisus. Utinam igitur atq; utinam p̄ncipes il-
lius regni in tempore vellent dimittere populum dei. Sed
prochdolor satis est formidanduzq; tandem dicitur de tali
rege: quod moyses aiebat de pharaone: pessimo tyranno vi-
delicet. Non vult dimittere populum domini: nisi in manu
forti. Ad secundam questionem dico q̄ rex ille: p̄ncipes
vel cōmunitates quecūq; a quibus vt premittitur sacerdo-
tes et ecclesiastici turbantur. in p̄uilegijs et libertatibus eorū
x̄pm ihesum iterato crucifigunt. Verba hec mea. non sunt:
sed habentur in cap. Nulli dubium. iij. q. ij. vbi dicitur. q̄ do-
minum crucifigunt: qui eum in sacerdotibus suis persequū-
tur etc. Quomodo enim x̄pm non crucifigerent quādo videt

filios cōtra patres eorū insanire: quos ipsemet de^o cōstituit
vt essent illoꝝ dñi patres et magistri: quē admodū sunt ipi sa
cerdotes: velut patet. xxx. q. j. cap. omnes. ¶ Nota hoc pau
lo ante: et in ca. quis dubitet. xcvj. distinc. Dicendū igitur est
vnicuiq; istoꝝ illō. vj. q. j. cap: quiescite. qz nō decet vt carna
les spūales plequāt Nec mirū si xpm isti crucifigāt: q̄ electos
ip̄sius seruos molestijs plerisq; afficiūt: qm̄ nemo magn^o aut
etiam tā minur^o qn̄ vsq; ad iraz ex cruciaret. qn̄ videret sub
ditū suū psequi vel ad alienū forū trahi. Mōne xps ipse iu
deos z apprehensores ei^o hortabat z monuit: vt sinerēt disci
pulos eius abire: siue antedictis grauaminib^o dicēs etiaz in
psal. Nolite tangere xpos meos zc. Querant antroz: suz et in
latere precedenti allegationes q̄ huic pposito seruiunt.

Tercium documentū Hoc veri

simile colligi potest ex hīs crucib^o nouis q̄ iustus do
min^o dulciter z gratiose obiurgare vult mulieres eleuatas z
fastuosas: qz eaz ornatu (vt ita dicā) quasi meretricio prepa
rantur ad decipiendū aīas vt habetur puer. vj. vbi subdit
in fine capituli q̄ multos vulneratos iste deiecerunt: et for
tissimi quicq; interfecti sunt ab eis. Mimirum quoniam testāte
Ambrosio in sermone ad vincula petri Sicut adam mulier
circumscrisit: ita et apostoluz femina circūuenit. Usuratus
enim ad decipiendū sexus est: fraudis sue vasculum In ostia
ria dyabolus recognouit Fideles enim viros: non nisi p mu
lierem opugnare consuevit Exemplum optimum. Mā gen.
vj. dicitur: q̄ videntes dei filij filias hominum: q̄ essent pul
chre: acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerant. In
telliguntur enim filij dei illi: qui descenderunt de seth: qui a
patre suo fuerūt instructi in cultu diuino. Per filias hominū
intelliguntur mulieres descendentes de cayn: q̄ erant curio
se: dissolute: z lubricę. et de illis pceperat seth filijs suis q̄ nō
cōtraherent m̄rimonia cū eis Itē Nu. xxv. Fornicat^o ē plus
cū filiabus moab: q̄ etiā erāt curiose. Quō in quā hmōi mu
lieres de ceperūt cor regis salomonis patet terciū Regum. xj.
Abulte hystorie possent hic adduci de curiositate et pōpa ve
stīū: q̄s breuitatis grā omitto. Sed qz crucez iste frequētius